

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 52 (1689)

Пятніца, 29 чэрвеня 1962 года

Цана 4 кап.

ДЛЯ ШЧАСЦЯ ЧАЛАВЕКА

Два дні сёмай сесія Вярхоўнага Савета БССР прыглашана абмяркоўваць пытанне аб далейшым паліпашэнні медыцынскага абслугоўвання сельскага насельніцтва.

Па забеспячэнасці насельніцтва ўрачамі, адначасна міністр аховы здароўя БССР дэпутат І. А. Інсараў, у Беларусі перавысіла такіх капіталістычных дзяржавы, як ЗША, Англія і Францыя. У 1959 годзе на 10 тысяч жыхароў у БССР было 13,3 урача, у ЗША — 12,1, Англія — 11,4, у Францыі — 10,7.

З году ў год паліпашаецца стан здароўя народа, павяшчаецца фізічнае развіццё дзяцей і падлеткаў, зніжаецца агульнае захворванне, павяшчаецца працягласць жыцця. Агульнае смертнасць насельніцтва знізілася. У 1961 годзе яна была самай нізкай у свеце пры высокім натуральным прыросте насельніцтва.

Лічы і факты, прыведзеныя ў дэкларацыі міністра, у вышэйшых дэпутатаў на сесіі, сведчылі аб тым, што масовыя Саветы і органы аховы здароўя настойліва працуюць над тым, каб наблізіць кваліфікаваную медыцынскую дапамогу да сельскага насельніцтва.

Аднак у гэтай справе ёсць яшчэ і невырашаныя пытанні. Міністр і дэпутаты, адначасна пастылі, ускрывалі і недахопы, унеслі прапановы, накіраваныя на паліпашэнне абслугоўвання працоўнікаў вёскі.

«Усё ў імя чалавека, для шчасця чалавека» — гэты ўрачыства абвешчаны партыйны лозунг працягвае ўсе выступленні на сесіі. Прынятае сесіяй рашэнне дазваляе і далей паліпашаць ахову здароўя нашых людзей.

Вярхоўны Савет разгледзеў і іншыя пытанні: выбару новай састаў Вярхоўнага суда БССР, зацвердзіў Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

НАРОДНАМУ ПІСЬМЕНІКАУ

27 чэрвеня 1962 года Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў уручыў Міхалу Ціханавічу Лынькову Ганаровую грамоту Вярхоўнага Савета Беларускай ССР і пасведчанне аб прысваенні яму Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ганаровага звання Народнага пісьменніка Беларускай ССР за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і актыўную грамадскую дзейнасць.

Прымаючы Ганаровую грамоту аб прысваенні звання Народнага пісьменніка Беларускай ССР, Міхал Ціханавіч Лыньков горада дзякаваў Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за высокую ацэнку яго творчай працы.

В. І. Казлоў ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР сардэчна панішавалі Міхала Ціханавіча Лынькова за прысваеннем яму высокага ганаровага звання, пажадаў добрага здароўя і далейшых творчых поспехаў.

ГРОДЗЕНСКИМ землям не пашанцавала. Шмат тысячгадоў заўважана давядкі пакінуў тут аб сабе памяць — каменне. Яго поўна на туйшэйшых палях. Рознага — ад буйных глыбаў да драбнотных камячыкаў. Па пачатку, шасцідзесят і нават восемдзесят кубічных метраў рассяпана на плошчы толькі ў адзін гектар. Месцамі глыбш на поле і дзіву даецца, як праз такі брук могуць прабіцца расліны, як гэтыя поле людзі апрацоўваюць. Угноўвай — не ўгноўвай такое поле, а ўраджай будзе заўсёды слабы.

Ча і а веку, якому не даводзілася сустракацца з камянем і стай глебай, дзяка нават сабе ўявіць памежны гэтай бяды. Вось некалькі прыкладаў.

У нармальным умовах адным лемяхом можна араць цэлы сезон, — гаворыць намеснік старшыні калгаса «Нёман» Гродзенскага раёна А. Стройнік, — але з-за пракалята камення нашы трактарысты летас толькі за паўсезона паламалі. 153 лемяхі і амаль столькі ж стоек, а гэта ж усё — грошы. Падліць, колькі абідзецца гектар такога ворыва...

— Хіба мы вінаваты? — крыўдзіцца трактарыст, які прысутнічае пры размове. — У пачатковым плугу я адзін за змену па два лемяхі і па дзве стойкі мянуў, і вось табе ўжо дзесяць лемяхоў і дзесяць стоек! Хіба ў мяне мінашукальнік які-небудзь ёсць, каб я аб'ядаў камяні, ці што?

У размову ўмяшваецца калгаснік. Ён з абурэннем дадае: — Даюць нам гэтую тэхніку, а што толькі? Сялікі не халае нават на адзін сезон! Усюды могілкі машын, а кожная з іх колькі каштуе!

І спраўды. Для многіх калгасных бригад на Гродзеншчыне садзіць бульбу і кукурузу машынамі — мара. З першага заходу бульба і кукурузасаджалкі выходзяць са строю. Якая карысць з квадратаў на такіх палях? Ды што квадраты! Месцамі наогул апрацоўваць зямлю можна толькі прымітульнымі прыладамі.

У многіх калгасах Гродзеншчыны да сённяшняга дня яшчэ не разараны межы, якія некалі падзялялі аднаасобныя палоскі, бо на межах гэтых звалена каменне.

— Ах, які ў вас прыгожы краёвак! пералескі хвойні, кусты — захапляюцца маскічы, ляснішчы, улетку прадаючы на Гродзеншчыне на курорт у Друскенкі.

Ім і няўдзя, што гэтыя пералескі і кусты не ад добрага жыцця. Гэта камяністая, непрыгодная для ворыва зямля.

За апошнія гады механізатары навушчыны выцягваюць валуны трактарамі. Валуны гэтыя, нібы тысячныя гурты авечак, выстралілі ўздоўж межаў і дарог. Але на палях засталася драбна, якой, здаецца, няма канца і краю. Ды і валуны прыбіраюцца толькі зверху. А іх, нібы разнык у пірог, наторна-

на ў глебу ўсярадыне — займаея толькі, трактарыст!

ШТОГОД збіраць каменне пасылаюцца тысячы калгаснікаў. Калгасы трацяць на гэта вялікую колькасць працадзён. Змагацца з каменнем штогод выходзяць школьнікі. Прыязджаюць з горада бригады студэнтаў, рабочых Але вынік ручной уборкі камення — кропля ў морю.

Я некалі падлічыў, — скардзіцца бригадзір калгаса «Звязда» Ваўкавыскага раёна М. Глебкі, — што ў нашым калгасе, калі нават усю рабочую

20—30 працэнтаў зямлі! Каменне тармозіць і развіццё жыццёлагадоўлі: кукуруза, бульба і буркі — культуры вельмі працаёмкія, патрабуюць механізацыі, а на камяністай глебе яе не прыменш.

Трэба неадкладна ствараць каменнаборачныя машыны і наладзіць іх масавую вытворчасць. І няхай гэтыя машыны не проста выбіраюць асобныя камячыкі. Няхай яны апрацоўваюць зямлю на ўсю глыбіню ворнага пласта.

А яшчэ лепш было б, каб тэрыя машыны, не паршучабы структуры глебы, на глыбіню

На Мінскім імволіным камбінаце — вялікі калектыў танцавальных артыстаў. Слевакі, самодэяры, музыканты, чытальнікі часта выступаюць з канцэртамі перад рабочымі камбіната. Запрашаюць іх і ў рабочыя клубы сталіцы.

Асаблівай папулярнасцю ў гледачоў карыстаюцца танцавальныя калектыў. У яго рэпертуары — беларускія, рускія, украінскія, малдаўскія танцы, а таксама танцы народаў краін народнай дэмакратыі. Фотакарэспандэнты знялі дзвучат у хвалюючы момант — перад выступленнем у Палацы культуры прафсаюзаў.

Фота М. МІНКОВІЧА і М. РУБІНШТАЙНА.

Вось іменна, пасылаюць... Вышэй я прыводзіў прыклад, як у адным калгасе за паўсезона паламалася паўтараста стоек і лемяхоў. Вага адной стойкі і аднаго лемяха калі трыццаці пяці кілаграмаў, значыць адзін калгас за паўсезона загубіў пяць тон даражэй, вырабленых з жалеза.

А ў вобласці больш чатырохсот калгасоў! І вось на барацьбу з каменнем на Гродзеншчыне ідуць ідуць вагоны, цэлыя эшалоны складанай тэхнікі, запасных частак.

Але такая барацьба нагадвае страляніну з драбніцай па танка! Абурыліся б, ведаю, шахцеры, ліцейшчыкі, рабочыя заводоў сельскагаспадарчых машын, калі б даведаліся, на што траціцца іх нялёгка праца — ад гэтага толькі страты тым, хто страляе.

Правільна. І вялікія страты.

У БЕЛАРУСІ ідзе падрыхтоўка да наступлення на балоты, якія лічацца ў нас ворагам нумар адзін. Наша Палессе рэдка населена. Там вёска ад вёскі іныя раз — на адлегласці аднаго, а то двух дзесяткаў кіламетраў. Трэба даваць сродкі ў першую чаргу туды, дзе эфект будзе большы і хутчэйшы! — так сказаў М. С. Хрушчоў на адным з пленумаў ЦК КПСС. Асудзіўшы Палессе, дзявядзена ж гэтыя землі яшчэ асоўць, засяляць і ў выніку эфект ад вялізных затрат грошай і працы будзе не хутка.

Вядома, трэба рабіць і гэта. Але ці не больш азнакома балоты гэтыя цыпер авябцяць ворагам беларускіх зямель нумар два, а на першае месца паставіць каменне? Бо яго прыбраць куды лягчы, чым асудзіць вялікія масы балот, а вынік ад гэтага будзе неадкладны, ды ачышчаныя землі не трэба будзе ні асвойваць, ні засяляць!

Мне здаецца, што нашы вучоныя па-спраўдыму лічыць не абраўся за праблему камяністых глеб. А час ужо ім прызнаць каменне ворагам беларускіх зямель нумар адзін, старанна вывучыць і падлічыць гэтага ворага ды пачаць распраўляцца з ім.

Г. Гродна.

МАСТАЦТВА — У БЫТ

Так называецца выстаўка-продаж вышэйшых і прыкладнога мастацтва саюзных рэспублік, якая адкрылася ўнора ў Мінску. На выстаўцы экспанавана шырокае выбар керамічных вырабаў, мастацкай апрацоўкі дрэва, пейзажы, партрэты пісьменнікаў і кампазітары.

Мэта выстаўкі — шырокае прапаганда творца і вырабаў прыкладнога мастацтва, заклікання ўпрыгожыць быт савецкага чалавека.

Справаздача студэнтаў

У Дубровенскім раённым Дома культуры экспанавана дзевяць работных выпускнікоў Мінскага мастацкага вучылішча.

Аматары жылішчы з адарэаным адгукаюцца аб работах «Летам» Куўшынінай, «1941 год» Гермадэвіча, «Падручкі» Моница, «Абедзены перапынак на будоўлі» Шумскага, «Школьніцы» Гоманова.

А. МАЦЫЛЕВІЧ.

На грамадскіх асновах

Прыемна зайсці ў нашу раённую бібліятэку імя М. Вадановіча. Тут заўсёды ўтульна і людзь. Дзякуючы доступу да кніжнага фонду дазваляе лёгка і хутка выбраць патрэбную кнігу, часопіс, газету. Актыўны Д. Малых, П. Каўшыніч, Г. Галоўчыч і іншыя памогаюць бібліятэцы праводзіць канферэнцыі, гутаркі, агляды. Там навуковы супрацоўнік музея А. Міцкевіча Е. Маюскай і іншым зрабіла бібліяграфічны агляд «Літаратура аб Навагрудчыне».

Работнікі гарадской бібліятэкі стварылі хатнія бібліятэкі на вуліцах Мінска і імя Жданова. Загладваюць імі пенсіянерка М. Казлова і работніца нарсуа В. Мойда. Бібліятэка-перасойкі ёсць на многіх прадыпрыемствах і заводах горада.

Г. Навагрудск. Д. ЗІНГЕР.

Выстаўкі і вечары

Ілюстраваную кніжніцу выстаўку «Любымі пазт беларускага народа» падрыхтавала Смаргонская раённая бібліятэка. Тут экспанавана творы Янін Купалы, выданыя ў дарэвалюцыйны і савецкі перыяды.

Раённая бібліятэка рыхтуе літаратурна-мастацкі вечар, прысвечаны творчасці Янін Купалы.

Ул. СУРМАЧ.

ПРАБЛЕМА З БАРАДОЙ

Аляксей КАРПОК.

аднаго метра выбіраў б усе камяні — і малыя, і вялікія, каб бліжэйшыя пачыналі год людзям не балепа пра іх галава.

Маючы ў дастатковай колькасці машыны для ўборкі камення, іх можна было б сканцэнтравалі на спецыяльных станцыях, накітавалі меліярацыйных, і гэтыя станцыі апрацоўвалі б глебу калгасам плавна, комплексна, з выдзеленым уліку, калі тое ці інашэ поле ў апошні раз ачышчалася і на якую глыбіню. Улік такі патрэбен для таго, каб ведаць, калі трэба будзе брацца зноў за ачыстку. Справа ў тым, што верхнія пласты глебы, хоць і непрыкметна для вока чалавека, але ўвесь час зрушваюцца. Калі мы насыпем у кошык бульбы і пачнем яе грэці, дык зверху апынуцца самыя вялікія бульбыны. Прыкладна так «растуць» камяні.

Усім вядома, што каменне — будаўнічы матэрыял. І як ці даўна, але частку гэтага будаўнічага матэрыялу ў Гродзенскай вобласці прывозыць з Украіны. У бітчыным годзе нават прадугледжана павелічэнне такога завозу. Толькі будаўнічы арганізацыі горада Гродна прывязуць камення 5 000 кубічных метраў! Воўчы яго і чыгуначна для ішчабнікі. Чыгуначнікі робяць гэта бэ тлумачыць, маўляў, дарога наша і мы возым на ёй, што хочам. Будаўнічы апрацоўваюць так: масовое каменне не мае патрэбнай цвёрдасці і мы вымушаны прышоць яго здалёку. Анекдот! Вышчам гэды нешта цярадзельны за гродзенскі граніт, быццам на месцы нельга знайсці патрэбнае каменне!

Уварышы каменнаборачныя станцыі, можна было б паставіць так справу, што здабыванне камення стала б рэнтабельнай гаспадаркай. Каменне, якое вывозіцца б і ў іншыя рэспублікі, стала б багаццем Гродзеншчыны!

ПРАБЛЕМА камяністых глеб існуе не толькі на Гродзеншчыне. Гэта даўтвечы амаўч усёй Беларусі. Ды і не толькі Беларусі, а і Прыбалтыкі. Пскоўшчыны і ўсяго паўночнага захаду Расіі. Яшчэ на XXII з'ездзе Камуністычнай партыі Беларусі на-

мала. Многія з гэтых работ практычнага значэння не маюць і, як правільна выназалася некалькі гады «Известия», вучаць, «як качаць камяні».

Надаўна Акадэмія навук СССР выдала ў добрых колерах і на высакікасавай паперы даволі вялікі атлас БССР. У гэтым атласе ёсць усё. Пагартушы яго, нават можна даведцца, у якім месцы рэспублікі ёсць рэдкае птушка драфа, вушатая паганка. У атласе ўлічаны і такі незвычайны для Беларусі зьярок, як суслік. Загарагі-стравыні кожны дом адпачынку, адначасна забалочаны, парослыя хмызняком зямлі. Але даўна, сярод сопець карт не знайшлося месца і для адной, дзе б з такой жа акуртанасцю былі адначасна і камяністыя глебы. Думаецца, гэта выпадкова? Не, проста іх ніхто не ўлічваў!

Рыхтуючы гэты матэрыял, я быў у Міністэрстве сельскай гаспадаркі БССР. Навукова-даследчы Інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, які ўзначальвае акадэмік М. Мацапура. У гэтых паважаных інстанцыях памеры плошчаў, засмечаных каменнем, а таксама праэнт іх засмечанасці называліся зусім розныя. Я спытаў у Міністэрстве сельскай гаспадаркі БССР, што робіцца з гэтым злом у маштабах Беларусі.

Праблема камення, — сказаў там, — праблема з вяртаю! Мы змагаемся з ім, а як жа! Пры размеркаванні сельгастэхнікі і запасных частак м: ўлічваем камяністыя раёны і, напрыклад, на Гродзеншчыну пасылаем селятак, трактары, а да іх стоек і лемяхоў у шмат разоў больш, чым на Гомельшчыну...

Уварышы каменнаборачныя станцыі, можна было б паставіць так справу, што здабыванне камення стала б рэнтабельнай гаспадаркай. Каменне, якое вывозіцца б і ў іншыя рэспублікі, стала б багаццем Гродзеншчыны!

З горада над Бугам

Заўтра ў Мінску, у паміжшані Дзяржаўнага рускага тэатра імя М. Горькага, пачынаюцца гастроля Брэскага абласнога драматычнага тэатра імя ЛКСМБ.

У гутарцы з нашым карэспандэнтам дырэктар тэатра Л. Валчэцкі паведаваў:

— Як і ў папярэдні год прыезд (апошні раз калектыў быў у Мінску ўлетку 1959 года), мы адкрываем гастроляў п'яса БССР А. Міронскі і Ю. Арыянскі. Гэты спектакль — савецкабеларускі творчы маніфэст тэатра — вытрымаў ужо больш 470 паказаў у рэспубліцы і за яе межамі, а ў 1960 годзе ўдастоены гонару быць паказаным на сцэне Крамлёўскага тэатра.

З новых твораў Беларускай драматургіі тэатр паставіць «Дзіўны дом» П. Васілеўскага (пастаноўка засл. арт. БССР Г. Волкава) і «Чалавек за бортам» Я. Пасава (рэжысёр Ю. Арыянскі). Абодва спектаклі апаеядаюць пра жыццё нашай моладзі, у іх унікаюцца надзвычайна грамадскія праблемы.

Маладому сучасніку прысвечаны таксама спектаклі «Вялікае хвалеванне» І. Дварэцкага, «Сам у сябе ў палоне» В. Смірнова і С. Крайндаль, «Кухарка» А. Сафаронава, «Жыццё і злачынства Антона Шэлеца» (па раманы «Энар» Г. Мяднінскага).

Выкрыццю міжнароднага мілітарызму і каланіялізму прысвечаны спектаклі «Крэдыт у Нібелунгаў» Ф. Куна і «Нэсэрцы Аферыкі» (інсцэні-

роўка рамана прагрэскага амерыканскага пісьменніка Дэвідэна «Начыны парогі»).

Класічныя творы ў гастрольным рэпертуары прадстаўлены пастаноўкамі «Сабака на сене» Лопе дэ Вега і «Джэні Герхардт» (па раманы Т. Драйзера).

— Якія змены адбыліся ў трупце тэатра за апошнія гады? — спыталі мы ў Л. Валчэцкага.

— Пераважна большшасць нашых артыстаў, — адказавае ён, — старыя знаёмцы мінчан. Але калектыў папоўніўся моладдзю з самадзейнасці і іншых тэатраў краіны. Спадзяёмся, што знаёмства з імі будзе прыемным для гледачоў сталіцы.

— Калі гаварыць пра знаёмства, — працягвае далей дырэктар тэатра, — дык і тыя артысты, што вядомы мінчанам, з явцаца на сцэне ў «незвычайных» ракурсах. Напрыклад, заслужаны артыст БССР Б. Уксусаў, якога мы памятаем перш за ўсё па ролі Байца Кукушына ў «Брэскай крэпасці». Незвычайным і некалькі нечаканым будзе яго выступленне ў ролі Шяцкі ў «Вялікім хвалеванне».

— Бо гэты яго герой — абсалютная супрацьлегласць абаяльнаму і самадэманнаму партыту Кукушыну. Артыст Б. Уксусаў увогуле выступіць з вельмі разнастайным рэпертуарам: малады настаўнік Алксэя («Дзіўны дом»), Фісэсэры («Нэсэрцы Аферыкі») (інсцэні-

Блок («Крэдыт у нібелунгаў»), прагрэсцыйны грамадскі дзеяч Стэнтон («У сэрцы Аферыкі»), Сцяпан Казанец («Кухарка»).

Багаты таксама і рэпертуар маладога артыста С. Яўдэвічкі: Клеян («Крэдыт у нібелунгаў»), Сухадоеў («Вялікае хвалеванне»), Мусомб («У сэрцы Аферыкі»), Лестэр («Джэні Герхардт») і інш.

— Мы спадзяёмся, — гаворыць Л. Валчэцкі, — што для гледачоў будучы прыемныя сустрачкі з вобразамі, якія створаны за апошнія гады заслужанымі артыстамі БССР М. Абрамавіч, Ю. Уласавым, А. Качатковай, А. Асторынай, Т. Заранок, заслужаным артыстам Літоўскай ССР А. Логінавым, маладымі выканаўцамі Н. Ганчарыка, В. Грышыным і іншымі.

Акрамя выступленняў на сталічнай сцэне тэатр наведвае раёныя цэнтры, павівае ў сельскай мясцовасці, дзе дзесяць на працягу месяца каля 16 спектакляў.

За час сёлетніх гастроль тэатр павівае ўжо ў Баранавічах, Магілёве, Бабруйску, дзе яго выступленні праходзілі з добрым поспехам.

У заклочэнне нашай размовы Л. П. Валчэцкі перадаў ад імя калектыўнаму прывітанне мінскім гледачам:

— Мы адчуваем радасць новай сустрачкі з вамі і спадзяёмся, што яна будзе ўзаемна прыемнай і плёнай.

НЕЗАБЫУНАЕ

Набліжаецца знамянальная дата — 150-гадзе разгону напалеонаўскай арміі ў Аічыннай вайне 1812 года. Многія эпізоды гэтай вялікай народна-вызваленчай эпопеі разгортваліся на тэрыторыі Беларусі. Рэдакцыя звярнулася да дырэктараў раду беларускіх музеяў з просьбай расказаць, які ідзе падрыхтоўка да знамянальнай даты.

БАРЫСАЎ

Берэзіна... На пакатых берагах гэтай ціхай ракі 150 год назад адбыліся гістарычныя падзеі. Іменна тут армія Напалеона страціла ў баях на пераправы 25 тысяч базальдных садак і афіцэраў, больш 30 гармат, усё абозы.

Набліжэнне 150-й гадавіны падзей, адным з важных этапаў якіх была бітва на Берэзіне, выклікае вялікую цікавасць у працоўных Барысава і навакольных раёнаў.

Да знамянальнай даты на гістарычным месцы — Барысава пабудаваны новы будынак музея. Тут у 1812 годзе знаходзілася Барысаўскае пераходзілае ўмацаванне. Крыху далей, там дзе старыя сосны густа пераплілі свае вершыліны, ішчэ і цяпер захаваўся сляды былых баёў — глыбокія равы і насыпы.

ВІЦЕБСК

У Віцебскім абласным краязнаўчым музеі распавядаюць і дапоўняюць новымі матэрыяламі экспазіцыя «Аічыннай вайны 1812 года на Віцебшчыне». Яна расказвае аб патрыятызме і нягаскай славе нашых продкаў, якіх астаўлі свабоду і незалежнасць Радзімы ў барацьбе супраць інашчуждзінскага захопніка.

У музеі выставлены фотакопіі дакументаў — паведамленні аб бітве пад Астроўна і пры Клісцях, партрэты ўдзельнікаў баёў. Значна дапоўнены матэрыял пра генерала Я. Кулянева, ураджэнца Віцебшчыны, які пагеройска загінуў у баю ля вёскі Сівошна.

На стэндах, дзе экспанавана зброя часоў Аічыннай вайны 1812 г., дадаткова змяшчаюць ўзнагародныя знакі, ордэны і медалі, якія атрымалі ўдзельнікі ў бітве пад Астроўна і пры Клісцях.

Пра развіццё тагачаснага партызанскага руху расказвае паведамленне генерала Уластава, у якім адзначаецца адвага сялянаў вёскі Яшчыцы пад Палацкам. Цікавыя экспанаты паступілі індэўна ад жыхаркі Ленінграда Янаўлевай. Яна прыслала тэатральныя афішы і праграмы спектакляў канца XIX — пачатку XX стагоддзяў збор з якіх пайшоў на пабудову Віцебскага помніка героям Аічыннай вайны 1812 года. Помнік гэты быў адкрыты ў 1912 годзе. Ян сінвал адвагі, славы і непераможнасці рускай зброі ўзвешчана на ім Успенскай гародні.

Сюды, да падгоннага помніка, што ўсталявана ў Віцебску, Палацкі Астроўна, а таксама нашыя расказы пра гераічнае мучанне нашага народа.

Сумесна з Мінскім гарадскім турыстычным бюро Барысаўскі краязнаўчы музей адкрыў спецыяльны маршрут да вёскі Студзёнка — месца баёў на Берэзіне. За апошні час тут праведзена больш 50 экскурсій.

К. ГЛУШАНІН, дырэктар Барысаўскага краязнаўчага музея.

Сюды, да падгоннага помніка, што ўсталявана ў Віцебску, Палацкі Астроўна, а таксама нашыя расказы пра гераічнае мучанне нашага народа.

Супрацоўнікі музея выступваюць на многіх

ЛІРЫЧНАЕ НАТХНЕННЕ ПРАЗІКА

змяняеца гарачай лірычнай
пьяніцу сучаснай літаратурнай
мовы, — і ўсё гэта спалучаецца
у адзінастве стылю гераічнай
легенды.

Дасканалы валодае аўтар апо-
весці сродкам народна-паэтыч-
най творчасці. Так, у сцэне бою
радысцяна, гераіка-эпіч-
нага аснова спалучаецца з гіпер-
балізаванай рамантызацыяй:

«Зубцы завалалі едкім па-
раховым дымам.
І праз яго бачыў, як падалі,
круціліся ў віхуры, мітусіліся
люды ў белай вопратцы.

І яшчэ я бачыў чалавека ў
барваным плашчы. Ён крычаў
нешта жажлівым голасам, уні-
маючы адною рукою старадаўні
дзвухручны меч.

Сашчэрны рот і грыва ва-
ласоў, што ўсталя дэбрам —
ад іх нельга было адарваць ва-
чэй».

Сіла паэтычнага ўяўлення
паказана ў апавесці ўмельны
выкрасіўшыся крывіц прары-
ўні творчасці і гістарычных
памінаў — гераічна-былінага
эпосу, летапісу, трагед. Шы-
рокая зручліва аўтар, яго
«кніжнасць» у дадзеным выпад-
ку пайшла на карысць твора.

Наогул, характарызаваць ма-
стацкія сродкі Ул. Караткевіча
можна, толькі зыходзячы з
унутраных законаў яго паэтыкі,
якая, дарчы, у самым працэсе
станавлення і барацьбы з
яго ўласнай лірычнай паэзіяй.

Пальмяны лірызм, глыбокі
псіхалагізм у стварэнні харак-
тэры, майстарства дэталі, выза-
нальныя рысы паэтычнай прозы
Ул. Караткевіча. Нельга ігна-
раваць ўскладнёнага асаблівас-
насць — важнейшы элемент
уласцівы яго паэтычным срод-
каў і папаракаў аўтара тым, што
з'яўляецца сутнасцю яго паэтыч-
нага бачання рэчаіснасці. У
сваіх лірычных абагульненнях
ён умеў даць дакладную і ёмі-
стую дэталі, якая сцягвае аса-
блівасці ў вузел, падкрэслівае
тое незвычайнае, што ўбачана
мастакам. Каб эпітэт запамінаў-
ся, ён павінен быць адзіным, не-
паўторным сярод іншых. У Ка-
раткевіча ёсць паэтычная сме-
лаць у выкарыстанні эпітэтаў.
Вось паэтычны вобраз прыгон-
най Ірыны, стройнай, як бі-
розка, дзівачкай. І ў пакутах, калі
ёе аслепілі, кат, яна застаецца
Уваасабленнем чысціні, прыгож-
сці, вернасці сваёму жаноча-
му. Страшныя зрок, яна ідзе да Ра-
куты. Ад гэтай сцэны шчыра-
сэрца: «Прыступка. Прыступка.
Яшчэ прыступка. Спускаяцца
белая, футра аблямованая кабі-
нка. Дзеўка з нагамі лебедзя.
Што? У лебедзя чорныя ногі? Я
сам ведаю. А ногі ўсё ж былі
лебядзіныя». Знойдзена дэталі
перадае невымоўную паэтыч-
насць вобраза, — гэта «царуна-
лебедзь» з народнай казкі, а не
сліяная дзівачка — ахвяра шля-
хецкай тыраніі. За стрыманымі
лірычнымі інтанацыямі адчу-
ваецца вялікае душэўнае хваля-
ванне.

Лепшыя рысы творчай мане-
ры Ул. Караткевіча як праявіліся
правільна і ў некаторых яго ма-
льскіх апавяданнях, змяшчаных
у кнізе. Апавяданне «Карней» —
мышыная смерць, напрыклад,
вызначаецца тонкім раскрыццём
характэру, глыбокай псіхалагіч-
най матывіроўкай паводзін ча-
лавека. Знешняе дзівакавае ча-
лавец, амаль бланк, які ўсё жыц-
цё хадзіў па хатах і трыўці па-
кукоў, жыве светлым ізраілі.
Карней дамагае жанчыне вы-
рашчыць сына і даць яму адука-
цыю. А ў час вайны ён становіцца
барцамі бою, мужным народ-
ным месцінам.

Адкрыццём непаўторнага ха-
рактэру дзіцці прываблівае
і апавяданне «Як звяргаюцца
ідаль». Псьменніка цікавіць,
які закладваецца аснова характэ-
ру, які узбагацаецца духоўна
свет маленькага чалавека —
дзівачкі Алёні. Ёе амаль два

жыццёвыя года ўспавядаюць
рэлігійнаму саадата Цхагена,
які многа бабачыў на сваім вя-
ку і сцілі галаву перад веліч-
цай і подзвігамі душы чалавека:
«Божа, заўваж, яны ідуць, што
нараджаюць такіх людзей».

Незвычайнасць «легенды»,
асаблівасці яе кампазіцыі аб-
умолены ў значнай меры ўва-
дзеным вобразам апавядальніка.
Гэта мужны воін, просты, сум-
ленны швейцар, якога лёс
закінуў у феадальную Бела-
русць.

А яка мова апавядальніка,
інакш кажучы, мова аповесці!
То «сказава» манера апавя-
дання, то рамантычны прым
паэтызацыі, то жывая моўная
стылія старадаўніх часоў, якая

Ул. Караткевіч. Блакіт і золата
дні. Апавяданні і аповесці. Дзяр-
жаўнае выдавецтва БССР, Мінск
1962.

так вы ў сваіх п'есах усіх пры-
гожных дзятчак паадаеце нягод-
нікам — больш гнуткім і жыц-
цельным. Сухадое... Адно ў
яго голыкі — работа. І Каця...
нават музыку забаране. Веры
паласуць: маўляў, лёгкамуна.
А Швец... відаць, ён і жнец, і
на лудцы іроч... Добра лідэ,
што рэжысёр А. Рамез прыкляў
максімум намаганняў, каб «скам-
праметаваць» Швіца. Ён-такі
паўстае ў спектаклі даволі агід-
най і прыміўнай істотай.
Асабліва добрае ўражанне пакі-
дае «паядана» Швіца з Су-
ходоўскаму. Тут Сухадое ў Кар-
новіч-Валуа, як кажуць на вы-
шнім — ён і разумны, і з гу-
мані, і з добрай вытрымкай. Як
шкіда, што гэта толькі эпізод.
І што больш такіх эпізодаў дра-
матург не даў выканаўчу!

Есць у «Вялікім хваляван-
ні», акрамя Веры, яшчэ адзін
на дазва жыць, прывабны ха-
рактар — Валерка ў выканан-
ні В. Ягорава. Але ж і ён —
«другародны» ў сюжэтных ка-
лізях п'есы.

У спектаклі «Наташчын
моц» тансама прыкметны кам-
пазіцыйны «перакос». Тут га-
лоўная гераіня Наташа не вы-
трывлівае аніякага слаборыч-
ства з Люськай — неймава-
най дзятчынчай іскрамётнага
тэмпераменту. Вось бы, здаец-
ца, такому чалавечку даручыць
іншыя ўсправы, якую заду-
мавала Наташа! Люська б не
стала каляк, апусціўшы рукі,
пачуць шафэры панясуць на
склад запасных дэталі. Па-пер-
шае, ад яе наўрад ці здолеў бы
хто проста так расцігнуць ма-
масця. Яна — як ртуць, гнут-
кая, дзёрка, баявая. Хто з
любві, хто з павагі, а хто і са
страху перад ёй, — не зрабіў б,
напаўна, са складам шафэры
таго, што зрабілі яны пры На-
ташчы. Як шкіда, што Э. Бра-
гінскі так неаказна абшчу-
ся з гэтым вобразам: ён дару-
чыць Люську толькі адважліва
у добрай дзятчынчы віднага жа-
ніха.

Так і не знайшлі мы ні ў
«Вялікім хваляванні», ні ў «На-
ташчыным моц» гераю, раз-
мова з якім была б такой заду-
шэвай, глыбокай і шчырай, як
размаўляў з намі калісьці во-
бразы «Вандраванні» і «Так і
будзе».

Такой размовы няма і ў
спектаклі «Небяспечны ўзрост»
С. Нарыняна. Німа я і ў «Ча-
мадане з наклеякамі» Д. Угру-
мава. Абедзве гэтыя камедыі
з добрым густам пастаўлены
рэжысёрам С. Штэйнам. Есць
у іх цудоўныя акцёрскія рабо-
ты: А. Фадзеева — Вера Паў-
лаўна, М. Струнова — Мар-
фінья, М. Дзяржавін — Бу-
буць («Небяспечны ўзрост»),
Н. Дзяржавін — Юра Кунцін,
М. Кузьміна — Ларыса Мушта-
кова, А. Воўсі — Размышляў
(«Чамадан з наклеякамі»).
Уласна кажучы, праблематыка
гэтых камедый, смешных і вы-
находлівых, не прэтэндуе на
маштабнасць размовы, і таму
падрабязна гаварыць пра іх
было б больш зручна ў асоб-
ным артыкуле, без дачынення
да тэмы, якую мы тут узнялі.

Нематэагэдня, як нам здаец-
ца, удаваецца ў глыбокі аналіз
наўдалага спектакля «Цэнтр
нападзення памр на золку» —
вельмі цікавай п'есы-памфлета,
якая чамусьці вырашана рэ-
жысёрам у псіхалагічна-быта-
вай манеры.

Вернемся лепш да «старых»
спектакляў тэатра. Пра іх у па-
чатку артыкула сказана далёка
не ўсё. Так, яны былі ў свой
час падзеямі не толькі ў ма-
стацкай жыццёвай калектыву. Гэта
былі з'явы грамадскага парад-
ку. Тэатр захаваў іх. Але «за-
хаваць» — гэта яшчэ не значыць
пакінуць на афішы і калі-
нікі паказваць на сцэне. Га-

гады, але «лічыць жа трэба не
па ўзросту, а па тым, што ты
паспее зрабіць». Кожны дзень
дзіця адкрывае для сабе шмат
новага, над ёй няма цяжару зыч-
ка дарослых людзей. Аўтар
здолеў добра перадаць непа-
срэднасць успрыняцця наваколь-
нага свету, уласціваю дзецям і
мастакам і поўную нечаканых
адкрыццяў. Свет уяўляецца пры-
гожым і паэтычным яшчэ больш,
калі ў чалавека знікае страх пе-
ра яго грознымі сіламі. Такую
перамогу атрымала Алёнка над
сваім духоўным страхам —
«вільасам». Узэйшы наваля-
чак жыцця, у якім быццам нічо-
га не здарэцца, псьменнік па-
казаў адной важнай дэталю, як
расце чалавек, як фармуецца яго
воля.

На жаль, не ўсе апавяданні
зборніка напісаны на такім уз-
роўні. Магчыма таму, што аў-
тар часам дазваляе сабе
некаторыя штукарства, як
бы жадаючы паказаць, што яму
пад сілу зрабіць усё: узяць
гераічна мінучыцца, стварыць
анекдатычна-сатырычны
вобраз цыганскага «каралеўст-
ва», накідаць цудоўны эскіз аб

чалавеку дзвухгадовага ўзросту,
зрабіць экскурс у хваравітую
псіхалогію нявінна пацярпеўша
чалавека (маецца на ўвазе
апавяданне «Ідылія ў духу Ва-
то»).

Аб «выдатках вытворчасці»
гаворыць, напрыклад, апавядан-
не «Лятучы галандзец». Сюжэт
яго пабудаваны на знешняй зай-
мальнасці, і апісанне ўсёй гісто-
рыі з «Лятучым галандцам» ад-
радае літаратурнай, грываў-
скай па паходжанню, але без
той магутнай сілы рамантызму,
які ўласцівыя Александру Пуш-
кіну. Мара, дзейная паэтычна-
ма, неабходна людзям, выклі-
кае высокія пацукі. Але
спрэчкі і жарты багемнай кам-
паніі, якая спрачаецца аб сут-
насці рамантычнага Ідэалу ў
жыцці, нельга прымаць усур'ёз.

Затое сапраўдны высокі
пацукі і нявыдуманай прыга-
жосцю жыцця чаруе апавядан-
не, якое дало назву зборніку.
Вясновыя паводы на Палессі,
першае юнацкае каханне Юркі і
Наталлі, свята на чаўнах — гэта
струмень адзінага лірычнага
натхнення, ад якога чытач адчу-
вае сябе як памаладзельны.
Менавіта такія творы зольны
выхоўваць высокую культуру
пацукі.

В. ГАПАВА.

У ДА ПАМОГУ БУДУЧЫМ ДЫРЖОРАМ

Найбольш складаны від му-
зычнай дзейнасці — дыржор-
скае майстарства. Некаторыя
музыканты ўвогуле не вераць,
што гэтаму можна навучыцца.
І лічаць, што «дыржорам трэба
нараджацца». Яшчэ больш
складана запісаць на паперы
працэс навучанні дыржор-
скаму майстарству. Ці не таму
так мала ў нас на гэтым пы-
танні музычна-тэарэтычнай і
метадэчнай літаратуры?

У канцы мінулага года ў Мін-
ску была выдана кніга
С. Ратнера «Элементарныя ас-
новы дыржорскай тэхнікі». На
жаль, да гэтага часу нашы вы-
кладчыкі кансерваторыі не вы-
казалі ў друку сваю думку аб
гэтай працы.

Кніга С. Ратнера носіць ха-
рактар метадэчнай дапаможні-
ка для студэнтаў-завочнікаў му-
зычнага вучылішча ці кансер-
ваторыі.

У кнізе ў сціслай і канкрэт-
най форме расказваецца аб ас-
новных тэхнічных прынцыпах,
якімі неабходна карыстацца ды-
ржорам аркестра, хору, ансам-
лю і г. д.

Аўтар разглядае два бакі гэта-
га складанага віды выканаўча-
га мастацтва: 1) «авадольныя
тэхнічныя прыёмы» і ўменне
іх правільна прымяняць на
практыцы, г. зн. засваенне сту-
дэнтамі элементаў «тактаван-
ня»; 2) мастацкі бок, які зак-
рае самую сутнасць музыкі.

Усе раздзелы кнігі размешча-
ны ў строгай паслядоўнасці.

Малюнік Е. Лось і Г. Яку-
біч. Для дашкольнага ўзросту.
Тыраж 50 тыс. экз., стар. 16. Цана
11 кап.

А. Адкульска. Унукі старога
Тамашы. Апавесці. Для старэйшага
ўзросту. Пераклад з рускай мовы
А. Рыльска. Малюнік В. Кандра.
Тыраж 3.500 экз., стар. 112. Цана
29 кап.

Валынцін Зуб. Як Толькі праша-
лі. Апавяданні. Для малодшага
ўзросту. Малюнік М. Турло.
Тыраж 10 тыс. экз., стар. 32. Цана
4 кап.

С. Сімеціч. Беларускае народнае
песня ў музычнай драматур-
гі нацыянальных опер і балетаў.
Тыраж 1.050 экз., стар. 72. Цана
20 кап.

У Дзяржаўнае выдавецтва Бела-
русці выйшлі з друку і паступілі
ў продаж наступныя кнігі мастац-
кай музычнай літаратуры:
Міхась Клімковіч. Літаратурна-
крытычныя артыкулы. Складуў
Я. Героўвіч. Мастак Ю. Карануў.
Тыраж 3 тыс. экз., стар. 192. Цана
58 кап.

Мікола Ганчароў. Рэчка-быстра-
чка. Вершы. На рускай мове.
Для мелодычнага ўзросту. Мастакі
Е. Лось і Г. Якубіч. Тыраж 24
тыс. экз., стар. 32. Цана 9 кап.

Залатае яблыкна. Беларускае
народнае казка. Апрацоўка А. Які-

лоўнае — захаваць пафас твора,
зрабіць яго сучасным новаму
часу. На жаль, ні «Так і
будзе», ні «Гадзі вандраванні»
сёння не маюць былой сілы
ўздзеяння на гледача.

Спаўчанне да сіманеўскага
героя засталася. Але толькі
спачуванне. Зменшылася ў спе-
таклі сіла антываеннага пафа-
су, напэўна, таму, што ра-
ней ён даносіўся праз кантраст
вельмі «мірнай» атмасферы ў
доме Савельяна з нядаўнімі
жахамі вайны. Цяпер адчуван-
ня гэтага кантрасту няма, бо
тая вайна даўно адышла, а
лічынне папярэдзіць новую
вядуляецца ў думках і паводзі-
нах.

Стала прыкметна, што
тое, што раней не вельмі заў-
важалася, раман Савельяна з
дачкай прафесара Варанцова
разгортаецца на дзіва «аблег-
чана», калі ўлічыць, што пад-
ле адважыцца ў пакоі, дзе
кожная рэч павінна нагадваць
паўночную страчаную сям'ю.
Тут не пашкодзіла б аўтарскае
карыкатурына п'есы.

Непазнавальна амартызавалі-
ся і «Гадзі вандраванні». Шчыра
кажучы, прыкра і
крыўда было нам на гэты раз
сустрэцца з Вядзернікавым —
Карновічам-Валуа. Акцёр па
сутнасці дэманстраваў сваю
абянаваць да вобраза. Ад
імяльвага, неспакойнага, супра-
ціўнага, жывога чалавека —
Вядзернікава не засталася нічо-
га. Эфектныя позы, гучны
голос, пустыя вочы — воль
што убачылі мы. Няма Вядзер-
нікава — няма «Гадзі вандра-
ванняў», нягледзячы на нама-
ганні Н. Кузьміной (якая даво-
лі дастойна замяніла колішняю
выканаўчу вобразам Люсі Н. Фа-
дзеева), С. Гляцінтавай — цё-
ці Тасі (бадай што адзіны во-
браз, які на поўную сілу заха-

БЕЗ ДЭКАРАЦЫЙ, НА КЛАСНАЙ СЦЭНЕ

Харонія дзятчаты ў Танеж-
чах, што на Слуцчынне. Вясёлыя,
працавітыя, дружныя. А спяваюць
які цудоўна! Асабліва — часту-
чкі. Старыня калгаса Іван Па-
чэлавецкі Рудзько — часту-
чкі жываваня. Тым самым па-
раўнае стайнасці і паслядоў-
насці выкладання матэрыялу.
Але ж здзіўляе і іншае. Чаму
аўтар, гаворачы пра дынаміку
жыцця, на жаль, нідзе не ўпамі-
нае пра тое, як тэхнічна ажыц-
цявіць, скажам, узмацненне ці
заціхненне гучнасці.

На наш погляд, трэба было б
больш падрабязна спыніцца на
дыржорскіх схемах. Вельмі
дрэзна, напрыклад, што ў кнізе
нідзе не ўспамінаецца пра тое,
як дыржорыюцца пераменная,
складаныя памеры, якія ў му-
зычнай літаратуры сустрака-
юцца вельмі часта.

Як нам здаецца, не варта бы-
ло рэкамендаваць пачынаючаму
дыржору прымяняць абаротны
прадэнт. Гэты прыём строга ін-
дывідуальны і складаны, ён па-
трабуе выдатнага валодання
дыржорскай тэхнікай. Апроч
таго, мы расцінаем гэты пры-
ём не як тэхнічную неабход-
насць, а проста як асаблівасць
дыржорскага «эфекта», без якога
можна абыйсціся, замяніўшы
яго звычайным прадэнтам. (Да-
рчы, у харавым дыржорыраван-
ні адваротны прадэнт амаль не
сустракаецца).

Некалькі ўскладнёна напі-
саных раздзелы «Адача-посціт»
«Адваротны прадэнт», «Дана»,
можна аддаць — не затрыма-
на», «Дапаможная аддача — за-
трыманне». Наўрад ці студэнт-
завочнік, сям, без дапамогі не-
дадога, разаб'ярэ ў гэтых раз-
дзелах: тут неабходны асабты
паказ і вузнае тлумачэнне вы-
кладчыка.

Пра ўсё адзначанае недахо-
па гэтай працы несумнянна
адгараю станаючую ролю ў па-
дрыхтоўцы музычных кадраў. Да
таго ж аўтар разглядае свае
думкі і мераванні не як догму,
не як нешта непарушае. Ён пі-
ша: «Дыржорыраванне з'яўляец-
ца справай індывідуальнай. Та-
му кожны павінен падыходзіць
да гэтага твора, уносячы свае,
суб'ектыўныя, індывідуальныя
рысы, свой характар, зыходзячы
са сваіх асабтывых адчуванняў.
У гэтым сэнсе мая работа можа
служыць трамплінам, адпраў-
ным пунктам для пачынаючага
дыржора».

Кніга С. Ратнера адвадае
сваёму прызначэнню, яна пры-
нясе карысць не толькі студэн-
там-завочнікам па спецыяльнаму
дыржорыраванню аркестрам,
але і тым, хто вучыцца на ды-
ржорска-харавых аддзяленнях.

Сяла масквічы таксама
наўрад ці могуць пакрыўдзіцца
на гэтыя думкі: залы, дэ адыва-
юцца іх гастроляў, паўночныя
лаўдэлаў оперы, Дома афі-
цэраў і Дзяржаўнага рускага
тэатра, сядзі яны былі прада-
стаўлены пад іх выступленні.
Шмат што прываблівае нас у іх
пастанюнках (перш за ўсё гале-
навітаць большасць выканаў-
цаў). Але не было сапраўднага
ўзрушвання, не было радасці
вялікага хвалявання. І мы па-
лічылі патрэбным сказаць пра
гэта тэатр шчыра і па-сяброў-
ска. Мы ведаем, што за гэтыя
гады тэатр напатнала вялікая
страта — адшлюў з жыцця
яго былі мастацкі кіраўнік,
адзін з буйнейшых майстроў
савецкага тэатра І. Н. Барсе-
неў. Былі гады блукання і по-
шукаў. Мяркуючы па гастроляў
на афішы, яны яшчэ не скон-
чыліся: толькі дзве пастанюкі
зроблены адным і тым жа рэ-
жысёрам, а мастакі — новы ў
кожным спектаклі. Дзе ўжо тут
гаварыць пра ансамбль, пра
адзінаства творчых імкненняў.

Пажадаем вам, таварышы
масквічы, каб гэтыя вашы блу-
канінн нарэшце скончыліся, а
пошукі ўважчаліся добрымі
справамі. Ваўшаму тэатру пры-
значана быць на прадднім краі
мастацтва. Вы размаўляеце
з гледачом, які сёння, як ніко-
лі, патрабуе адказу на вельмі
складаныя, трапяткія пытанні.

Георгій КОЛАС.

Песа «Дзеля сваіх блізкіх». В. Лаўрэнцэва прыглынула ўвагу самадзейных артыстаў Мінскага Палаца культуры прафсаюзаў. У спектаклі з паспехам удзельнічаюць — медыцынскія сястры 4-й клінічнай бальніцы В. Гумен і слесар-зборшчык заводу электрахаладзільнікаў С. Барануў. Фота Ул. КРУКА.

У ДА ПАМОГУ БУДУЧЫМ ДЫРЖОРАМ

Шкіда толькі, што ўсё
гэты раздзел ўвайшоў у тую
частку кнігі, дзе разглядаюцца
тэхналагічныя пытанні дыр-
жорыраваня. Тым самым па-
раўнае стайнасці і паслядоў-
насці выкладання матэрыялу.
Але ж здзіўляе і іншае. Чаму
аўтар, гаворачы пра дынаміку
жыцця, на жаль, нідзе не ўпамі-
нае пра тое, як тэхнічна ажыц-
цявіць, скажам, узмацненне ці
заціхненне гучнасці.

На наш погляд, трэба было б
больш падрабязна спыніцца на
дыржорскіх схемах. Вельмі
дрэзна, напрыклад, што ў кнізе
нідзе не ўспамінаецца пра тое,
як дыржорыюцца пераменная,
складаныя памеры, якія ў му-
зычнай літаратуры сустрака-
юцца вельмі часта.

Як нам здаецца, не варта бы-
ло рэкамендаваць пачынаючаму
дыржору прымяняць абаротны
прадэнт. Гэты прыём строга ін-
дывідуальны і складаны, ён па-
трабуе выдатнага валодання
дыржорскай тэхнікай. Апроч
таго, мы расцінаем гэты пры-
ём не як тэхнічную неабход-
насць, а проста як асаблівасць
дыржорскага «эфекта», без якога
можна абыйсціся, замяніўшы
яго звычайным прадэнтам. (Да-
рчы, у харавым дыржорыраван-
ні адваротны прадэнт амаль не
сустракаецца).

Некалькі ўскладнёна напі-
саных раздзелы «Адача-посціт»
«Адваротны прадэнт», «Дана»,
можна аддаць — не затрыма-
на», «Дапаможная аддача — за-
трыманне». Наўрад ці студэнт-
завочнік, сям, без дапамогі не-
дадога, разаб'ярэ ў гэтых раз-
дзелах: тут неабходны асабты
паказ і вузнае тлумачэнне вы-
кладчыка.

Пра ўсё адзначанае недахо-
па гэтай працы несумнянна
адгараю станаючую ролю ў па-
дрыхтоўцы музычных кадраў. Да
таго ж аўтар разглядае свае
думкі і мераванні не як догму,
не як нешта непарушае. Ён пі-
ша: «Дыржорыраванне з'яўляец-
ца справай індывідуальнай. Та-
му кожны павінен падыходзіць
да гэтага твора, уносячы свае,
суб'ектыўныя, індывідуальныя
рысы, свой характар, зыходзячы
са сваіх асабтывых адчуванняў.
У гэтым сэнсе мая работа можа
служыць трамплінам, адпраў-
ным пунктам для пачынаючага
дыржора».

Кніга С. Ратнера адвадае
сваёму прызначэнню, яна пры-
нясе карысць не толькі студэн-
там-завочнікам па спецыяльнаму
дыржорыраванню аркестрам,
але і тым, хто вучыцца на ды-
ржорска-харавых аддзяленнях.

Сяла масквічы таксама
наўрад ці могуць пакрыўдзіцца
на гэтыя думкі: залы, дэ адыва-
юцца іх гастроляў, паўночныя
лаўдэлаў оперы, Дома афі-
цэраў і Дзяржаўнага рускага
тэатра, сядзі яны былі прада-
стаўлены пад іх выступленні.
Шмат што прываблівае нас у іх
пастанюнках (перш за ўсё гале-
навітаць большасць выканаў-
цаў). Але не было сапраўднага
ўзрушвання, не было радасці
вялікага хвалявання. І мы па-
лічылі патрэбным сказаць пра
гэта тэатр шчыра і па-сяброў-
ска. Мы ведаем, што за гэтыя
гады тэатр напатнала вялікая
страта — адшлюў з жыцця
яго былі мастацкі кіраўнік,
адзін з буйнейшых майстроў
савецкага тэатра І. Н. Барсе-
неў. Былі гады блукання і по-
шукаў. Мяркуючы па гастроляў
на афішы, яны я

